

Rätt TILL idrott– Trygga och hållbara idrottsresor

Publik redovisning av genomförande, resultat och
lärdomar

Koordinerande organisation: Helsingborg stad

Projektledare: Sofia Mattsson och Pia Bastholm

Titel: Rätt TILL idrott! Trygga och hållbara idrottsresor

Engelsk titel: Sport for All! Safe and Sustainable Sports Travel

Projektperiod: 2025-02-01 – 2025-11-30

Diarienummer: 2024-03958

Ev. övriga projektdeltagare och deras organisation: Sonia Denkiewicz (Hållbar Utveckling Skåne), Maja Arvidsson (Innovation Skåne), Johanna Ingvaldson Söderstjerna (RF-SISU Skåne), Anders Lundblad (Öresundskraft) och Gustaf Andersson (Elevhälsan).

Datum: 2025-12-17

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	4
2	Genomförande	5
3	Resultat.....	6
4	Slutsatser och lärdomar.....	11
	Bilaga 1. Samlade enkätsvar och genomförda intervjuer.....	12
	Bilaga 2. Fortsatt arbete och uppskalning	21
	Bilaga 3. Aktörslista	24

1 Sammanfattning

Målet i projektet har varit att undersöka och förbättra barns och ungas möjligheter till en aktiv och trygg fritid efter skoltid i Helsingborg. Bakgrunden är den tydliga ojämlikhet som finns i barns tillgång till aktiviteter beroende på i vilket bostadsområde de bor i, socioekonomiska förutsättningar och tillgång till transport. Utmaningen har varit att förstå hela kedjan, från hemmet eller skolan, till aktiviteten och att hitta fungerande samverkansformer mellan kommun, föreningsliv och civilsamhälle.

Projektet har genomförts i nära samarbete mellan Helsingborg stad, Hållbar Utveckling Skåne, Innovation Skåne, RF-SISU Skåne och Öresundskraft. Dessutom har flera lokala aktörer, såsom Fritid Helsingborg, Helsingborgshem, Tryckeriet och Stadsdelsmammorna, deltagit aktivt i processen.

Arbetet har omfattat intervjuer med både barn, unga och föreningsrepresentanter, en testbädd med Stadsdelsmammorna samt en gemensam analys av strukturer, hinder och möjligheter för en mer jämlik och hållbar fritid. Resultaten visar att trygghet, tillgänglighet och samordning är avgörande faktorer för att fler barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter.

Projektet har resulterat i en möjlig plan framåt och en modell för samhandling mellan aktörer, samt ett förslag på hur arbetet kan skalas upp inom Helsingborg och vidare inom Familjen Helsingborg. Den viktigaste slutsatsen är att det inte saknas vilja eller resurser bland de olika aktörerna, men att det behövs tydligare roller, ökad koordinering och långsiktiga strukturer för att nå alla barn, särskilt dem som inte har rätt förutsättningar att kunna vara med i olika aktiviteter.

2 Genomförande

Arbetspaket 1 – Mobilisering och samverkan

Projektgruppen har bestått av representanter från Helsingborg stad, Hållbar Utveckling Skåne, Innovation Skåne, RF-SISU Skåne och Öresundskraft. Ett brett nätverk av lokala aktörer har engagerats, bland annat Fritid Helsingborg, Helsingborgshem, Tryckeriet och Stadsdelsmammorna. I projektets inledande fas genomfördes en cykeltur med politiker för att de skulle få känna på hur barns transportvägar kan upplevas i praktiken.

Efter att den planerade ambassadören Zećira Mušović fått förhinder utsågs Stadsdelsmammorna till ambassadörer för projektet. Tre ungdomsambassadörer, Linn Christensen, William Martinez Juhlin och Isabella Grujic deltog under slutkonferensen och bidrog med sina berättelser, om vikten av att tillhöra ett sammanhang och vara aktiv i en idrottsförening när de växte upp.

Arbetspaket 2 – Kartläggning och analys

I projektet genomfördes omkring 30 djupintervjuer och 142 enkätintervjuer med barn, ungdomar, ledare och vuxna inom föreningslivet (se bilaga 1). Metoden valdes för att ge en djupare förståelse för ungas och verksamheters perspektiv, i stället för att använda workshops som riskerar att missa olika perspektiv. Resultatet sammanställdes och låg till grund för fortsatta dialoger med aktörer inom kommunen och civilsamhället.

Arbetspaket 3 – Testbädd med Stadsdelsmammorna

En praktisk testbädd genomfördes där Stadsdelsmammor deltog i att följa och stötta ett barn till och från fritidsaktiviteten. Under två veckor transporterades barnet tillsammans med fyra Stadsdelsmammor och personal från Helsingborg stad till skolaktiviteten. Testet visade hur viktigt det är att vuxna är närvarande, att det finns kännedom om lokalerna och att bygga förtroende i arbetet med trygghet och tillgänglighet.

Arbetspaket 4 – Handlingsplan och kommunikation

Arbetet resulterade i en övergripande handlingsplan med gemensamma riktlinjer för samverkan, ansvarsfördelning och koordinering. Planen är tänkt att fungera som grund för andra aktörer och kommuner som vill utveckla liknande initiativ. Projektet har också spridit goda exempel genom sociala medier och en kommunikationsplan som omfattade inlägg, film och informationsmaterial inför slutkonferensen.

Arbetspaket 5 – Analys, uppskalning och resultatspridning

En slutlig analys har tagits fram kring hur projektets modell kan skalas upp (se bilaga 2). Helsingborgs stad har en förhoppning om att fortsätta arbetet med att regionalisera eller nationellt sprida modellen. Resultaten har kommunicerats via sociala medier, olika nätverk och under slutkonferensen.

3 Resultat

Projektet har bidragit till en omfattande kartläggning av aktörer (se bilaga 3), behov och utmaningar kopplat till barns möjlighet till en aktiv fritid.

Identifierade luckor

Det finns olika sätt att beskriva de luckor som har identifierats i projektet. Ur barnets perspektiv finns följande luckor:

- **Ekonomi/finansiering** av den aktivitet barnet vill utöva (medlemsavgifter, träningsavgifter, cuper, kläder, utrustning exempelvis, avsaknad av cykel eller busskort).
- **Svårigheter att ta sig till träning/aktivitet** om man inte har föräldrar som kan följa med eller köra en till träning/aktivitet.
- **Svårighet att känna sig bekväm i föreningsverksamheten** om man inte varit med länge, eller att det kanske inte finns verksamhet som är anpassad efter särskilda behov.
- **Ytterligare en lucka är avsaknad av ledare med rätt personlighet och utbildning i ledarskap.** Ur små föreningsperspektiv finns luckor i att bidragssystemet i staden är splittrat och att det kan kräva både tid och kompetens att navigera i den administration som krävs för att både driva förening och söka bidrag, få tillgång till lokaler och liknande.

Ur stadens synvinkel finns det tydliga brister i samordning och struktur. Det görs väldigt mycket men koordinationen mellan allt som görs brister emellanåt. Det är också många aktörer som utför olika delar i att barn ska få tillgång till fysisk aktivitet. En stor lucka som har identifierats är från det att barnet slutar skolan (en hel del aktiviteter görs under skoltid) till att få barn att också vara aktiva på sin fritid.

Arbetet visar att många initiativ redan görs i staden, men att det finns tydliga brister i samordning och struktur. Otydliga roller och bristande kommunikation gör att eldsjälarna och mindre föreningar har svårt att växa och bli långsiktigt hållbara. Det finns även en ojämlikhet i föreningsaktiviteter och i lokal- och resursfördelning, vilket till största del påverkar barn i socioekonomiskt utsatta områden.

Transport och trygghet framstår som centrala hinder. Bristande belysning, långa avstånd till hållplatser och otrygga cykelvägar gör det svårt för barn att ta sig till aktiviteter. Behovet av gratis busskort eller stöd från kollektivtrafiken lyftes av flera aktörer, men även vikten av trygg vuxennärvaro vid resor till och från aktiviteter och som närvaro vid aktivitetsplatser.

Potentiella lösningar

Det finns potentiella lösningar på olika nivåer som behövs för att ett barn ska kunna vara aktivt både under skoltid och på sin fritid.

Nytt tankesätt - utgå från behoven, inte från verksamheten

Organisationen struktureras i olika verksamheter som har identifierade uppdrag och budget. När olika verksamheter behöver samverka uppstår inte sällan problem med vem som tar ansvar för gemensamma behov. Stuprörs-sättet att organisera sig skapar luckor när det behövs nya sätt att jobba på. Det som framträder är ett behov av att i högre grad arbeta utifrån de faktiska behov som finns hos dem verksamheten är till för. I detta sammanhang innebär det att utgå från både enskilda barn och barn med varierande förutsättningar beroende på bostadsort, föräldrars förutsättningar, funktionsvariationer och liknande faktorer.

Samordning i staden

Dels framkommer ett behov av en övergripande samordning i staden på ett nytt sätt. En samordning som utgår från barnets behov och som både håller samman strukturen och det strategiska arbetet, samtidigt som den innefattar underfunktioner som kan lösa barnets verkliga problem.

Samplanering

När det gäller möjligheten för både barn och vuxna att ta sig till olika aktivitetscentra på annat sätt än med bil så behöver staden sätta fokus på fritidsresor och involvera rätt aktörer i rätt skeden för att skapa bästa förutsättningar för trygga och hållbara resor. Det handlar om att stadsbyggnad, Skånetrafiken, miljö, fritid Helsingborg, fastighetsförvaltning, föreningsliv och invånare involveras i rätt lägen. Idag finns delar av denna planering på plats, men det finns en tydlig utvecklingspotential i att hitta en ännu bättre planeringskedja. Både för att komma åt förbättringar kring befintliga anläggningar, men också inför att nya anläggningar ska byggas. Även här finns ett behov att jobba utifrån ett nytt tankesätt där utgångspunkten är från barnens och föreningarnas behov.

Lotsar och volontära krafter

För att lyckas skapa förutsättningar för alla barn att ta sig till sin aktivitet behövs olika kompletterande funktioner och lösningar som exempelvis lotsar som kan stötta enskilda barn och familjer. Testet med stadsdelsmammorna visar att det finns volontära krafter som vill hjälpa till att lösa den här typen av utmaningar. Här behöver staden identifiera och skapa ett strukturerat och säkert samarbete med volontära krafter.

Innovativa finansieringsmodeller

Skattemedel kan sannolikt inte lösa allt som behövs utan det behöver hittas vägar till att finansiera allt från busskort och cyklar till medlemsavgifter, träningsavgifter, utrusning med mera. Samt lösa de eventuella juridiska hinder som kan uppstå på vägen. Föreningar som OV Helsingborg har hittat en modell för hur fonder och stiftelser kan hjälpa till och som är intressant att titta vidare på. Detta har också medfört att handbollsklubben fått nya partners som sponsrar med pengar för verksamheten.

Kan delar av lösningarna finnas hos föreningarna och civilsamhället?

Även här visar OV Helsingborgs arbete att föreningar kan göra väldigt mycket. Stadens roll skulle kunna vara att stötta föreningarna att komma vidare i mer arbete, liknande det OV Helsingborg gör. Även Hittarps IK har ett arbete tillsammans med ett par av sina partners som heter Gatulaget - det riktar sig till vuxna med missbruks- och ensamhetsproblematik och är både framgångsrikt och mycket uppskattat. Ett gediget socialt engagemang skapar dessutom en vilja hos flera företag att vara med och sponsra föreningarna. En risk är att de redan stora föreningarna växer och blir ännu större för där finns anställd personal som kan börja jobba med frågan. Här behöver staden med sina samarbetspartners fundera på hur stödet till de mindre föreningarna kan utvecklas.

Ett annat perspektiv på civilsamhället är att hitta de organisationer som likt RF SISU Skåne stöttar föreningslivet på olika handfasta och praktiska sätt. RF SISU Skåne samarbetar mycket redan med Helsingborgs stad och stadens idrottsliv, men det finns ingen motsvarande funktion för kulturföreningar eller andra förningar än inom idrotten. På nationell nivå borde det vara intressant att testa idéer kring hur man lika handfast som för idrotten kan stötta annat föreningsliv.

Ledarskap med kontinuitet

Det behövs mer värdeskapsgrundande ledarskapsutbildning och det behöver hittas nya sätt att rekrytera in ledare. Det behöver också finnas en kontinuitet i de här frågorna. Samhället förändras, ledare slutar och nya kommer till hela tiden. Så att hitta former för hur man utvecklar och bygger ledare med en gedigen värdegrund, är inte bara viktigt. Det är en springande funktion för att få barn att känna tillhörighet och vilja att både börja och fortsätta med sin aktivitet. Ledare som bryr sig om hela människan, som inspirerar och skapar förutsättningar för föräldrar att hjälpa varandra och så vidare.

Närhetsprincipen viktig i vissa områden

I vissa områden i staden är närhetsprincipen sannolikt viktig. Att man engagerar sig där man bor, för de barn som också bor där. Särskilt för barn som inte har så stora möjligheter att ta sig utanför sitt eget område.

Föräldrar

Föräldrar är en målgrupp som sannolikt går att involvera mer än vad som görs idag. Inte minst när det handlar om att ställa om till hållbara resor. Många föräldrar som har möjlighet kör sina barn till aktiviteter. Barnen själva beskriver i intervjuer och enkäter att det bland annat ofta känns otryggt att cykla eller ta bussen. Samtidigt ser de att en av lösningarna handlar om trygg vuxennärvaro.

Gör det roligt att cykla

När det handlar om cykling finns hypotesen att, om det finns roliga saker att göra med cykeln på väg till träningen, eller när man kommer fram så ökar viljan att cykla. Det här

tas med i nästa projekt där det kommer att ske en fördjupning i arbetet med trygga och hållbara resor.

Som gott exempel i Helsingborg gör OV Handboll och skola ett stort socialt arbete. Via fond- och stiftelsemedel finansieras personal som håller samman arbetet såväl som ledare som anordnar exempelvis lek- och idrottsaktiviteter av olika sorter samt läxläsning. Föreningen gör detta i idrottshallar i barnens närområden.

För att kunna möta dessa utmaningar behövs ett mer flexibelt system för stöd till föreningar som till exempel ökat administrativt stöd till små initiativ. Kommunen bör också pröva nya former av samverkan, exempelvis genom att involvera föreningar i att driva fritidsgårdar, som i Malmö.

Projektet lyfter fram behovet av att bland annat skapa relationer som en viktig del inom fritidsverksamheten. Fältbaserad personal på spontanidrottsplatser och fler lågtröskelaktiviteter bedöms också som särskilt viktiga.

Som gott exempel i Helsingborg gör OV Handboll och skola ett stort socialt arbete. Via fond- och stiftelsemedel finansieras personal som håller samman arbetet såväl som ledare som anordnar exempelvis lek- och idrottsaktiviteter av olika sorter samt läxläsning. Föreningen gör detta i idrottshallar i barnens närområden.

Jämförelse och lärdomar från Örebro kommun

Genom en intervju om Örebro modell för hantering av föreningsbidrag har projektet fått flera tips på hur administrationen kan minska, samtidigt som bidragen kan fördelas mer rättvist mellan olika föreningar. Örebro kommun har valt att ha hanteringen av alla föreningsbidrag under kultur- och fritidsförvaltningen, och för att göra arbetet så bra som möjligt används tydliga rutiner, processer och gemensamma bedömningskriterier.

Centraliseringen av arbetet har även skapat en mer enhetlig och transparent hantering av alla inkommande ansökningar. Tvärsektoriell samordning gör dessutom att gruppen som hanterar ansökningarna, kan, vid behov, fråga sakkunniga vid de andra förvaltningarna om hjälp. Regelbundna dialogmöten med föreningslivet genomförs för att stärka relationer och skapa förtroende. Digitala ansökningar kompletteras med stöd och rådgivning för de föreningar som behöver hjälp, vilket underlättar för mindre etablerade aktörer. Uppföljningen är strukturerad och transparent, vilket gör det tydligt vilka föreningar som når sina mål och hur resurser används. Erfarenheterna visar att centralisering, tydliga roller, dialog och stöd leder till större inkludering, fler aktiva barn och ungdomar samt ett mer hållbart föreningsliv.

Örebro kommun har lyckats skapa en mer transparent och enhetlig hantering av samtliga ansökningar från föreningar, vilket är ett sätt att arbeta på som även kan användas i andra kommuner.

Testbädden med Stadsdelsmammorna

En testbädd genomfördes under två veckor där fyra Stadsdelsmammor tillsammans med personal från Helsingborg stad körde ett barn från sitt hem till idrottsaktiviteten. Rotationen mellan Stadsdelsmammorna fungerade okej men hittills har inga större, slutgiltiga lärdomar kunnat dras av processen. Utvecklingsarbetet pågår fortfarande och flera frågor behöver testas och utvärderas vidare, efter projektets slut, innan det går att sammanfatta ett konkret resultat.

Under testet användes bil för transporter, vilket fungerade kortsiktigt men är inte hållbart i längden. Att i stället använda sig av buss som transportmedel bedöms fungera bättre eftersom det finns en hållplats nära både fritidsaktiviteten och familjens bostad. Samtidigt utgör den ekonomiska situationen en utmaning: flera deltagare har svag ekonomi eller försörjningsstöd, vilket innebär både ovilja att ligga ute med pengar för biljetter, och på grund av krav på noggrann redovisning av alla utlägg.

Som möjliga lösningar föreslås att föreningen söker extern finansiering för att bygga upp en liten budget avsedd för transporter, till exempel inköp av busskort. Busskort behövs både för barn och för Stadsdelsmammorna, eftersom det saknas medel för detta idag. Möjliga samarbetspartners att utforska är bland andra Öresundskraft och Sparbanken Syds stiftelse. Det är också viktigt att sammankoppla arbetet med Helsingborgs stads pågående arbete med miljömedvetenhet och omställning, så att hållbara transportsätt prioriteras.

Det sociala och kulturella perspektivet visar att många av deltagarna har olika erfarenheter med sig, ibland från samhällen där vardagens strukturer ser annorlunda ut än i Sverige. Det innebär att vissa moment i projektet kan vara nya, exempelvis att ta egna initiativ, kommunicera på nya sätt eller ta ansvar i situationer där man tidigare fått tydligare instruktioner.

I projektet har vi sett exempel på hur deltagarna tagit steg framåt i sin egen takt. Någon har till exempel vågat prova nya sätt att kommunicera, medan andra fortfarande känner viss osäkerhet. Den här variationen visar hur viktigt det är att vara lyhörd, tydlig, att arbeta med små steg och att fokus framför allt behöver ligga på trygghet och tillit.

Utifrån ovanstående rekommenderas att utvecklingsarbetet fortsätter med fokus på tre spår: 1) säkerställ finansiering för transport (pilot med busskort), 2) införa tydliga rutiner som tar hänsyn till deltagarnas situation, och 3) fortsätt det pedagogiska arbetet med praktiska och visuella metoder för att stärka språkförmåga och självkänsla hos deltagarna. Dessa insatser bör testas i pilotform och följas upp med utvärdering för att kunna ge underlag inför eventuell uppskalning.

4 Slutsatser och lärdomar

Projektet visar att barns tillgång till en aktiv fritid är beroende av en kedja av faktorer: trygghet, transport, tillgänglighet och samverkan. För att skapa hållbara lösningar krävs inte fler tillfälliga projekt, utan långsiktiga strukturer för *samhandling* (innebär att flera aktörer agerar utifrån identifierade behov i stället för egna organisatoriska ramar. Fokus ligger på att gemensamt utveckla lösningar för individuella eller kollektiva behov, exempelvis hos ett barn, en barngrupp eller en förening), mellan förvaltningar, föreningar och civilsamhälle.

Den största lärdomen är att samordning är nyckeln. Helsingborg har många starka aktörer, men saknar i vissa fall en gemensam struktur som överbryggar gränser mellan sektorer och nivåer. Det behövs funktioner som rör sig mellan strategi och praktik, personer som kan översätta mål till konkret handling.

Erfarenheterna från testbädden med Stadsdelsmammorna visar också att tillit, relationer och lokal närvaro är avgörande. Modellen stärker förtroendet mellan kommunen och invånarna, och ger barn trygghet att delta i aktiviteter.

Projektet har lagt grunden för en långsiktig modell som kan skalas upp inom Familjen Helsingborg och användas som exempel nationellt. Den föreslagna fortsättningen innefattar en regional testbädd, en samhandlingsmodell för Helsingborg stad samt fortsatt arbete med inkluderande mobilitet för barn och unga.

Bilaga 1. Samlade enkätsvar och genomförda intervjuer

Inledning

Projektet *Rätt TILL idrott!* syftar till att öka delaktigheten i idrotts- och fritidsaktiviteter bland barn och unga, särskilt i socioekonomiskt utsatta områden. För att bättre förstå deras behov, möjligheter och hinder genomfördes en enkät med 142 barn och unga samt djupintervjuer på skolor och föreningar i Helsingborg. Den här sammanställningen visar tydligt vad barnen själva uttrycker.

Barnens röst: Sammanfattning av enkäter

Vi har totalt fått in 142 enkäter från barn och unga i Helsingborg. Alla har fått svara på ett antal frågor som rör aktiviteter efter skoltid och nedan presenteras en sammanställning över hur de svarade. Ibland har de inte svarat vilket gör att en del svarsalternativ har fallit bort.

1. Hur gammal är du?

Ålder	Antal	Procent
10 år	26	18,3 %
11 år	39	27,5 %
12 år	52	36,6 %
13 år	25	17,6 %
Totalt	142	100 %

2. Var bor du?

(Fritt inskrivna svar, grupperat efter områden)

Område	Antal	Procent
Drottninghög	43	30,3 %
Bårslöv	34	23,9 %

Område	Antal Procent	
Planteringen	21	14,8 %
Övrigt (Stattena, Fredriksdal, m.fl.)	44	31,0 %
Totalt	142	100 %

3. Hur ofta idrottar du i en förening?

Frekvens	Antal	Procent
2–3 gånger i veckan	78	54,9 %
1 gång i veckan	30	21,1 %
Någon gång i månaden	12	8,5 %
Aldrig	22	15,5 %
Totalt	142	100 %

4. Hur tar du dig till din/dina aktiviteter?

Transportmedel	Antal	Procent
Blir skjutsad med bil	67	47,2 %
Går	39	27,5 %
Cyklar	23	16,2 %
Åker buss	13	9,2 %
Totalt	142	100 %

5. Finns det något som gör det svårt att gå, cykla eller åka buss?

Svar	Antal	Procent
Ja	77	54,2 %

Svar	Antal	Procent
Nej	65	45,8 %
Totalt	142	100 %

Vanliga hinder (öppen fråga):

- Mörker
- Rädsla för att bli överfallen
- Trafik
- Busskort saknas
- För långt att gå eller cykla

6. Vad skulle göra det lättare att resa hållbart?

(Fler svar möjliga)

Alternativ

Busskort

Bättre belysning

Sällskap/vuxen med

Kortare avstånd

Cykelväg

7. Hur trygg känner du dig på väg till/från träningen?

Nivå	Antal	Procent
Mycket trygg	45	31,7 %
Ganska trygg	49	34,5 %
Inte så trygg	29	20,4 %
Inte alls trygg	19	13,4 %
Totalt	142	100 %

8. Vad gör dig otrygg?

(Flera svar möjliga – redovisat per alternativ i relation till 142 respondenter)

Orsak	Antal	Andel av 142 (%)
Mörker	82	57,7 %
Okända personer	65	45,8 %
Dålig belysning	61	43,0 %
Dålig trafikmiljö	40	28,2 %
Ensamhet	37	26,1 %

9. Vad skulle göra dig tryggare?

(Flera svar möjliga – redovisat per alternativ i relation till 142 respondenter)

Åtgärd	Antal	Andel av 142 (%)
Bättre belysning	94	66,2 %
Sällskap av vuxen	76	53,5 %
Tryggare busshållplats	39	27,5 %
Mindre biltrafik	33	23,2 %
Fler barn i närheten	26	18,3 %
Tydligare vägs skyltning	14	9,9 %
Slippa vänta i mörker	11	7,7 %
Annat (övrigt, fritextsvar)	8	5,6 %

10. Är du med i en förening?

Svar	Antal	Procent
Ja	109	76,8 %

Svar	Antal	Procent
Nej	33	23,2 %

11. Om ja, vilken typ av förening?

Föreningstyp	Antal	Procent
Fotboll	58	53,2 %
Kampsport	21	19,3 %
Dans	12	11,0 %
Simning	9	8,3 %
Övrigt (ridning, basket, gymnastik...)	9	8,3 %

12. Vad är svårt med att vara med i en förening?

Svårighet	Antal	Procent
Dyrt	43	39,4 %
Svårt att ta sig dit	37	33,9 %
Tiderna krockar	16	14,7 %
Språk/förståelse	13	11,9 %

13. Om nej, varför är du inte med?

Orsak	Antal	Procent
För dyrt	13	39,4 %
Inget jag gillar	10	30,3 %
Inget stöd hemifrån	6	18,2 %
Osäker på hur man börjar	4	12,1 %

14. Vad skulle få dig att vilja börja?

Motivation	Antal	Procent
Kompisar är med	28	84,8 %
Att det kostar mindre	21	63,6 %
Att någon visar hur man börjar	16	48,5 %
Få skjuts	11	33,3 %

Barnens röst: Sammanfattning av djupintervjuer

Intervjuer på Bårslövs skola, OV Handboll och Helsingborgs Taekwondo

Bakgrund

Intervjuerna har genomförts muntligt i mindre grupper med barn i åk 3–5, samt ungdomar i föreningsverksamhet. Samtalen kretsade kring trygghet, transport, ekonomi, motivation och upplevelser av idrott. Totalt intervjuades ett 30-tal barn.

Trygghet i trafiken och på väg till aktiviteter

Många barn uttryckte oro för att ta sig till aktiviteter, särskilt under den mörka delen av året. Flera går inte själva, oavsett avstånd.

“Jag vill gå men mamma säger att det är för mörkt.”

“Bilarna kör jättefort och det är ingen som stannar vid övergångsstället.”

“Vi har ingen cykelhjälm hemma.”

Ett tydligt behov som lyfts är fartdämpande åtgärder, bättre belysning och trygg vuxennärvaro.

Transport och tillgång

För barn utan skjuts från vuxna är avstånd och transportmedel ett avgörande hinder. Vissa har aldrig åkt buss själva.

“Jag vet inte hur man tar bussen.”

“Vi har inga pengar till busskort.”

“Min mamma har inte körkort.”

Det föreslogs att volontärer eller stadsdelsmammor skulle kunna följa med till och från aktivitet som ett stöd.

Erfarenheter av föreningsliv

Flera barn uttryckte att de gärna vill vara med i en förening men vet inte hur man börjar eller har inte råd. Några hade börjat men slutat på grund av kostnad eller otrygghet.

“Jag vågar inte gå in själv på träningen.”

“Det är pinsamt när man inte har rätt kläder.”

“Jag var med i fotboll men det blev för dyrt.”

Flickors villkor

Särskilt bland flickor lyftes oro för trygghet och att killar får mer utrymme. Flera uttryckte att tjejer inte får lika mycket stöd.

“Killarna får alltid börja först.”

“Jag vill börja dansa men vet inte vart.”

“Pappa tycker inte att tjejer ska träna sent på kvällen.”

Socialt stöd och relationer

Barnen betonade vikten av kompisar och snälla ledare. Det skapar motivation att delta, men också trygghet.

“Jag vill bara gå om min kompis också går.”

“Ledaren på Taekwondon är snäll och pratar med oss.”

Sammanfattning av enkäter och djupintervjuer

Projektet har samlat in röster från över 170 barn och unga i Helsingborg, genom en enkät

(n = 142) och djupintervjuer i skola och förening.

- **Deltagande och motivation:** De flesta barn är aktiva i någon form, men var fjärde är inte med i någon aktivitet alls – ofta på grund av otrygghet, kostnader eller brist på information.
- **Trygghet och transport:** Mörker, ensamhet och trafikmiljö lyfts som hinder både i enkätsvar och intervjuer. Över 50 % säger att sällskap av vuxen skulle göra dem tryggare.

- **Ekonomi och tillgång:** Många barn saknar cykel, busskort eller vuxna som kan skjutsa. Flera har aldrig tagit sig själva till en aktivitet.
- **Flickors särskilda villkor:** Intervjuer visar att flickor oftare begränsas av oro, normer eller att inte få gå själva.
- **Barnens egna idéer:** Förslag som lyfts är bättre belysning, sällskap, tydligare information, lägre trösklar – och möjlighet att prova på aktiviteter gratis.

Unga ledare och vuxnas perspektiv

Inom projektet har vi även intervjuat unga ledare och vuxna inom föreningslivet. Deras erfarenheter ger viktiga insikter om **hur insatser upplevs i praktiken**, samt **vilka hinder och möjligheter som finns i arbetet med att skapa tillgängliga och trygga fritidsaktiviteter**.

Ett ansvar som bärs av hjärta – unga ledare i utsatta områden

Tre unga kvinnor i övre tonåren, som leder aktiviteter på fredagskvällar i Drottninghög, berättar att de har ett starkt engagemang och känner ett ansvar för barnen:

”Jag gör detta för att jag ser alla barnen som mina småsyskon. Om något skulle hända min lillebror eller dessa barn skulle mitt hjärta krossas.”

De lyfter vardagliga utmaningar – från att barn själva styr över sin hemgång när föräldrar saknar information, till att många barn har låg tillit till vuxenvärlden. De lyfter bland annat vikten av **föräldramedverkan** och **anpassad information** i områden där språk- och kulturbarriärer är vanliga.

Kommunikation – på barnens och föräldrarnas villkor

De unga ledarna nämner brister i hur information om aktiviteter sprids. Sociala medier räcker inte och digital anmälan fungerar dåligt för många:

- Förslag som lyfts är att sätta upp affischer vid bibliotek, affärer, pizzerior, brevlådor.
- Information på flera språk, med hjälp av volontärer från området.
- Möjligheter till drop-in-aktiviteter och att **låta föräldrar följa med**.

Miljöer som påverkar – platsen skapar trygghet eller oro

Ledarna beskriver hur **övergivna platser ofta skapar otrygghet**. Det behövs därför levande, trygga miljöer med vuxna som är närvarande och meningsfulla aktiviteter, inte bara organiserad idrott, utan även spontanlek:

“Så fort en plats är övergiven så blir det en plats där kriminella tar chansen.”

Slutsats

Barnens vilja finns men de behöver trygga vuxna, tydlig vägledning och socialt stöd. Otrygghet, kostnader och bristande samordning är avgörande hinder för jämlik tillgång till idrott. För att skapa verklig tillgänglighet krävs hela samhällets engagemang – från politik och skola till föreningsliv och föräldrar.

Bilaga 2. Fortsatt arbete och uppskalning

Syfte och utgångspunkt

Syftet med uppskalningsplanen är att ta det resultat som har tagits fram inom projektet *Rätt TILL idrott: Trygga och hållbara idrottsresor* och sprida det till fler områden i till exempel Familjen Helsingborg, med en ambition om att på sikt även kunna använda det nationellt. Det fortsatta arbetet och uppskalningen ska bygga vidare på de erfarenheter som hittills gjorts och genom samhandling, utveckla en modell som blir hållbar och möjlig att genomföra i olika sammanhang.

Hållbar Utveckling Skåne har ansvar för att sprida projektets resultat brett och leda arbetet med uppskalning. Miljöförvaltningen i Helsingborg ser positivt på fortsatt medverkan, under förutsättning att arbetet har en tydlig miljökoppling.

Grundläggande principer

En central del i det fortsatta arbetet är att inkludera hela barnets behov och livspussel. Skola, fritid, aktiviteter, familjeliv och trygghet behöver hänga ihop för att skapa konkreta möjligheter för barn att delta och utvecklas. Föräldrarna utgör därför en viktig roll i den här modellen. Uppskalningen bygger också på att flera aktörer samhandlar; skola, föreningsliv, kultur, mobilitet, trafikplanering, stadsdelsmammor och civilsamhälle. Denna samverkan behöver arbeta vidare med att identifiera lösningar, och att samordna detta arbete med pågående insatser samt vidareutveckla dem. Både ”hårda” och ”mjuka” värden behöver vävas samman: infrastruktur och tillgång till utrustning är lika viktiga som beteendeförändring, motivation, trygghet och känslan av tillhörighet.

Sammanfattning av lärdomar från projektet

Projektet har identifierat flera tydliga styrkor. Samverkan mellan aktörerna har fungerat väl och projektet har haft ett starkt stöd från både politiker och tjänstepersoner. Arbetsgruppen har haft en bred representation, tydliga roller och en god balans mellan strategiskt och operativt arbete.

Dialoger med målgrupper, såsom barn, föräldrar, föreningar och stadsdelsmammor, har gett värdefulla insikter och bidragit till ökad förståelse för faktiska behov och strukturella luckor. Slutkonferensen visade på ett fortsatt engagemang och en vilja att driva arbetet vidare. Projektet har även lett till positiva sidoeffekter, såsom läxhjälpinitiativ och ökat engagemang från aktörer i området.

Samtidigt har flera utmaningar identifierats. Det har varit svårt att skapa ett helhetsperspektiv och ett långsiktigt samarbete över organisatoriska gränser. Projektet har saknat ett tydligt mandat att styra eller samordna andra aktörer, vilket ibland har begränsat genomförandet.

Det finns fortsatt glapp mellan system och strukturer, exempelvis mellan skola, fritid och familjeliv, vilket försvårar en sammanhållen kedja för barn och unga.

Utmaningar kopplade till språk, kommunikation och praktiska lösningar har påverkat kontakten med föräldrar, och logistiken kring transporter, utrustning och mobilitet har visat sig vara särskilt svår. Arbetet har också tydliggjort behovet av ett mer systematiskt arbete med beteendeförändring, trygghet och tillhörighet, då dessa faktorer i hög grad påverkar deltagande.

Detta pekar på behovet av ett tvärsektoriellt arbetssätt där kompetenser inom miljö, skola, fritid och stadsplanering kan mötas och arbeta i mellanrummen. En gemensam strategi där barnets bästa sätts i fokus, oavsett organisatoriska gränser eller budgetar, är avgörande.

Prioriterade utvecklingsområden

I nästa fas är det viktigt att tydliggöra det fortsatta arbetets långsiktiga mål samt att hitta nya former för samhandling. Det kan även finnas behov av att utveckla nya funktioner i staden som i dagsläget saknas, för att både enskilda barn och barn som grupp ska få bättre förutsättningar för en meningsfull och aktiv fritid. Samordningsfunktioner behöver utvecklas för att adressera de luckor som har identifierats, och arbetet behöver i högre grad utgå från barns faktiska behov och vardag. För detta behövs sannolikt större systemförändringar samt mandat att kunna driva och genomföra förändring.

När det gäller trygga och hållbara resor till och från aktivitetsanläggningar finns ett tydligt behov av bättre samplanering i staden. Det finns behov av att arbeta mer samlat med fritidsresor som ett fokusområde, där stadens förvaltningar och föreningar involveras i rätt skeden för att fånga upp behov, utmaningar och möjliga lösningar. I detta ingår även behovet av föräldrastöd, utbildning av föreningsledare i hållbarhet och värdegrundsfrågor samt involvering av civilsamhället för att kunna kommunicera på olika språk och ge stöd till enskilda barn.

Slutligen finns ett behov av en mer anpassad kommunikations- och spridningsmodell, särskilt riktad till grupper som har språkliga utmaningar. Här bör även möjligheten att använda olika verktyg som stöd undersökas, i syfte att öka tillgänglighet, förståelse och effektivitet i kommunikationen.

Konkreta nästa steg

Helsingborgs stad planerar att driva ett projekt i Västergårdsområdet som inkluderar barn från två skolor, föräldrar och föreningsledare. Inom ramen för EU-projektet UVAR4US, där miljöförvaltningen nyligen tagit över projektledarskapet, kommer området att fungera som pilot för att testa verktyg som syftar till att öka hållbara transporter och förbättra barns tillgång till fritidsaktiviteter. Projektet pågår till hösten 2027.

Parallellt bör möjligheten till ett nytt projekt inom SustainGov undersökas, med fokus på systeminnovation kring hur staden planerar och arbetar med barns och ungas fritid, baserat på resultat från förstudien. I en eventuell SustainGov ansökan är tanken att inkludera fler kommuner i Skåne. Ur detta perspektiv är det också bra att påpeka att Hållbar Utveckling Skåne är en fortsatt värdefull partner eftersom de flesta skånska kommuner är medlemmar och Hållbar Utveckling Skåne är en van projektledare för gränsöverskridande kommunarbete oavsett kommunstorlek.

Resurs- och finansieringsbehov

För att möjliggöra det fortsatta arbetet krävs både organisatoriska och ekonomiska resurser. Finansiering kan exempelvis sökas via Europeiska socialfonden, kommunala utvecklingsmedel eller innovationsfonder. Därutöver behövs samordnande funktioner på skol- eller områdesnivå samt resurser för kommunikation, översättning och stödmaterial.

Nationell spridning

När modellen är etablerad lokalt kan arbetet skalas vidare nationellt. Det innebär bland annat att identifiera vilka aktörer som bör involveras, exempelvis RISE, forskningsprojekt, nationella nätverk eller kommuner som vill delta i pilotform. Modellen kan kopplas till större nationella initiativ, såsom UVAR4US, eller SustainGov, när det är relevant, och möjligheten till nationella utlysningar bör utredas för att säkra långsiktig finansiering.

Bilaga 3. Aktörslista

Nedan presenteras en lista över aktörer och organisationer som har deltagit i intervjuer eller dialoger inom projektet. Eftersom slutrapporten är offentlig har individuella kontaktuppgifter inte inkluderats. En mer detaljerad förteckning med namn och kontaktuppgifter finns internt men redovisas inte i detta sammanhang.

Helsingborgs stad – Kommunala förvaltningar och verksamheter

- Arbetsmarknadsförvaltningen
- Elevhälsan
- Fastighetsförvaltningen
- Fritidsförvaltningen
- Fritid Helsingborg
- Miljöförvaltningen
- Skol- och fritidsförvaltningen
- Stadsbyggnadsförvaltningen
- Stadsledningsförvaltningen
- Trygghet och säkerhet
- Vård och omsorg / LSS

Skolor

- Bårslövs skola
- Sally Bauerskolan
- Wieselgrensskolan

Civilsamhälle och ideella organisationer

- Ambassadörer
- Engagemang Helsingborg
- Inva-Sam/Mötesplats Söder
- Röda Korset
- Skolidrottsförbundet
- Stadsdelsmammorna

Idrottsföreningar

- Eskilsminne IF
- FC Helsingborg
- Fenix Kampsport
- Helsingborgs Simsällskap
- Helsingborgs Tennisklubb

- Helsingborgs IF
- Hittarps IK
- LB-07 (IFLimhamn Bunkeflo)
- OV Helsingborg / OV Handboll och skola
- Råå IK

Idrottsarenor och platser

- Filborna Arena
- Harlyckan
- Helsingborg Arena
- Idrottens Hu
- Laröds IP
- Olympia
- Olympiahallen
- Råå IP
- Västergårds IP
- Fuzed

Regionala och nationella aktörer

- RF-SISU Skåne
- Skånetrafiken

Bostadsbolag och företag

- Helsingborgshem
- Nowaste Logistics
- Öresundskraft

Akademi

- Lunds universitet

Kollektivtrafik och mobilitet

- Nobina
- Skånetrafiken
- VR
- Västtrafik

Politiker

- Lokala och regionala politiker

Andra kommuner

- Ängelholms kommun
- Eslövs kommun
- Kristianstads kommun
- Malmö stad
- Svalövs kommun
- Svedala kommun
- Trollhättans kommun
- Uppsala kommun

Övriga aktörer

- KFUM Trollhättan